

HÖGSKOLAN I BORÅS
Institutionen bibliotekshögskolan

SPECIALARBETE

Ö V E R S Ä T T N I N G A R -
utländsk barn- och ungdomslitteratur
översatt till svenska 1970-1979

Maria Eklund

Anna-Karin Westerberg

HÖGSKOLAN I BORÅS
Institutionen bibliotekshögskolan
SPECIALARBETE 1982:50

Ö V E R S Ä T T N I N G A R -
utländsk barn- och ungdomslitteratur
översatt till svenska 1970-1979

Maria Eklund

Anna-Karin Westerberg

Borås 1982

Innehåll

Inledning	3
Svenska Barnboksinstitutet	3
Arbetsuppgiften	3
Tillvägagångssätt	4
Problem	4
Bibliografiska referenser	5
Statistik	6
Litteraturförteckning	8

Inledning

Den årliga utgivningen av barn- och ungdomslitteratur är ca 800 titlar. Av dessa är något mer än hälften översättningar från främmande språk, med klar dominans från det angloamerikanska språkområdet. Bland de övriga översättningsspråken (engelska fråräknat) står danska, franska och tyska för ca 4/5 av utgivningen. Invandrarspråken är således mycket dåligt representerade.

Vi har utarbetat en förteckning som omfattar de titlar som är översatta till svenska 1970-1979. Förteckningen är uppställd efter originalspråk och finns att tillgå som kortkatalog på Svenska Barnboksinstitutet.

Svenska Barnboksinstitutet

Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet (SBI) startade 1967 och är ett informations- och dokumentationscentrum för barn- och ungdomslitteratur. Staten utser styrelsens ordförande och verksamheten finansieras av statsbidrag.

SBI:s främsta uppgift är att samla den svenska utgivningen av barn- och ungdomslitteratur. Fr o m 1967 ör barnbokssamlingen så gott som fullständig. Böckerna erhålls som gåvor från bokförlagen. Samlingens böcker är till för forskning och får ej lånas hem. Fackböcker om barnböcker och barns läsning finns att tillgå i handbokssamlingen, för hemlån.

På SBI finns kortkataloger över barn- och ungdomslitteratur från 1956 och framåt, samt flera specialkataloger. Kataloger över handbokssamlingen finns i bokform. I samarbete med olika förlag ger SBI ut specialstudier i barnlitteraturämnen i serien "Skrifter utgivna av Svenska Barnboksinstitutet". 1977 startade man utgivningen av tidskriften "Barnboken - information från Svenska Barnboksinstitutet".

Adress: Svenska Barnboksinstitutet
Tjärhovsgatan 36
116 21 STOCKHOLM
Telefon 08 - 44 63 55

Arbetsuppgiften

Vi beslöt att göra en förteckning över barn- och ungdomslitteratur översatt till svenska under 1970-talet, uppställd efter originalspråk. Idén fick vi från personalen vid SBI som ofta får förfrågningar om vilka böcker som har översatts från ett visst språk. Viktigt var att få fram originalspråk och översättningsväg vid "flerstegsöversättningar". Vi har strävat efter att få fram en fullständig förteckning över översatta böcker till svenska och därför har inga kvalitetskriterier kunnat komma ifråga.

Vi valde att lägga upp förteckningen på katalogkort så att den lätt kan kompletteras och utökas med andra tidsperioder. Eftersom det i SBI:s samling inte ingår seriemagasin, läroböcker och sångböcker har

vi uteslutit dessa i vår redovisning. Böcker med engelska som originalspråk finns inte heller med i förteckningen enligt överenskommelse med SBI, men naturligtvis redovisas flerstegsöversättningar där engelska ingår som andra led. Vi har inte skrivit ut förteckningen i listform, utan lämnar kortförteckningen till SBI, dit förfrågningar kan göras.

Tillvägagångssätt

Vår huvudkälla har varit Svensk bokförteckning (SvB) för åren 1970-1980. Varje referens i den systematiska avdelningen för barn- och ungdomsböcker har kontrollerats och därigenom har vi fått fram största delen av boktitlarna. Eftersom vi visste att många ungdomsböcker i SvB är klassificerade som vuxenlitteratur har vi också systematiskt gått igenom Bibliotekstjänsts (Btj) sambindningslistor för åren 1970-1979 och i och med detta kompletterar vi också med de barnböcker som ej är medtagna i SvB. För att en bok ska komma med i förteckningen ska den vara u-klassad i antingen SvB eller sambindningslistorna.

Alla våra framtagna referenser för åren 1970-1976 (även böcker med engelska som originalspråk) har vi också belagt i "Index translationum" för att bekräfta originalspråk. De uppgifter som fortfarande var tveksamma samt våra referenser för 1977-1979 har vi belagt i "Børnebibliotekskatalog 1970/80", "Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur" och andra författarlexikon. Parallellt med detta kontrollarbete har vi använt SBI:s barnbokssamling för kompletterande uppgifter. En del terminalarbete har skett genom sökning i LIBRIS. När uppgifter ej har kunnat fås fram på något av dessa sätt, har vi i sista hand vänt oss till förlagen. På den tid som har stått till vårt förfogande för specialarbetet anser vi att vi har fått fram så kompletta och tillförlitliga uppgifter som är möjligt.

Problem

Det har varit svårt att få fram korrekta bibliografiska uppgifter om många av böckerna. Ofta är förlagsuppgifterna knapphändiga i böckerna, t ex utelämnande av originaltitel. SvB:s referenser har påfallande många brister och inkonsekvenser, t ex felaktig redovisning av originalspråk, ej enhetligt sätt att skriva referenser. På grund av detta och att en omarbetning av katalogiseringsreglerna skedde under tidsperioden, har vi anpassat alla referenser till nu gällande regler. Se vidare under "Bibliografiska referenser".

Flera olika sätt att skriva ryska namn och originaltitlar förekommer. Vi har följt transkriptionsschemat i "Katalogregler för svenska bibliotek -76" vad gäller huvuduppslag och originaltitel. Däremot återges upphovsmannaavsnittet enligt bokens titelsida.

Böcker som innehåller översättningar från olika språk, t ex sagosamlingar, har uteslutits. En del författare skriver på två språk, vanligen engelska och ett ytterligare språk. Efter ett noggrant kontrollarbete med förlagen har vi uteslutit engelska original. Redovisningen av dessa författares verk kan därför tyckas något ofullständig.

Bearbetningar av folksagor och fabler var ett stort problem. Hur mycket återstår av originalet och hur mycket är bearbetarens eget verk? Som princip har vi haft att då originalupptecknarens namn förekommer på bokens titelsida har dessa böcker placerats under upptecknarens språk.

Bibliografiska referenser

Vi har utgått från SvB:s referenser och har följt deras förkortningar och formuleringar i upphovsmannaavsnittet. För att få enhetliga referenser har en viss "omarbetning" av dessa skett. Enligt överenskommelse med SBI valde vi att utforma referenserna enligt följande:

huvuduppslag, titel, upphovsmannauppgifter, upplageuppgift, förlagsort, förlag, utgivningsår, sidantal och illustrationsuppgift, serietillhörighet och originaltitel.

Ex Procházka, Jan: Lenka och hästen Prim / Jan Procházka ;
illustr. av Edith Schindler ; från tjeckiskan av Bodil
Nilsson. - Malmö : Bergh, [1970]. - 157 s. : ill.
 Orig:s titel: Divoké prazdniny.

Flerstegsöversättningar har vi markerat med anmärkningen "Övers. från den ... utg."

Ex Korinets, Jurij: Långt bortom floden / Juri Korinetz ;
[översättning:] Edward Brehmer. - Malmö : Bergh, cop. 1972.
- 207 s.
 Orig:s titel: Tam, vdali, za rekoj. - Övers. från den
tyska utg.

När originaltitel saknas använder vi samma anmärkning som ovan följd av titeln på denna utgåva. I de fall då boken t ex är ett engelskt originalverk av en tysk folksaga, markeras detta med "Engelska orig:s titel:" i anmärkningen men placeras in under tyska.

I förteckningen redovisar vi 1:a upplagor och nya utgåvor med fullständiga referenser. Klassiker får också alltid fullständiga referenser då de annars är svåra att särskilja. Nya tryckningar redovisas ej. Vi utesluter anmärkning om 1:a upplaga i våra referenser. Nya upplagor har förkortade referenser enligt följande:

huvuduppslag, titel, upplaga, utgivningsår och originaltitel.

Ex Hansen, Vilhelm: Lek och måla med Rasmus Nalle. - 2. uppl.,
1973.
 Orig:s titel: Mal og leg med Rasmus Klump.
3. uppl., 1976.

Alla upplagor som utgivits under perioden redovisas på samma katalogkort.

I vissa fall har uppgift om översättare kompletterats från Btj:s sambindningslistor och sätts då inom klammer, [...]. När vi fått titlar från sambindningslistorna som ej redovisats i SvB, har vi plockat fram böckerna och utifrån dessa skrivit referenser. Här har vi inte använt oss av några förkortningar i upphovsmannaavsnittet. Några få referenser är utformade efter formuleringarna på Btj:s listor, dessa har fått noteringen "Btj samb".

Statistik

Antalet översatta barn- och ungdomsböcker under perioden 1970-1979 är enligt SvB 3 322. Av dessa är 2 280 översättningar från engelska. Nedan följer en tabell där vi språk för språk jämför SvB:s statistik med vår.

	SvB	Vår
Armeniska	-	1
Bulgariska	-	1
Danska	370	466
Estniska	1	1
Finska	13	16
Franska	209	224
Grekiska	2	2
Italienska	12	14
Japanska	11	20
Jiddisch	1	3
Nederländska	46	72
Norska	74	87
Polska	-	1
Ryska	24	38
Serbokroatiska	-	1
Spanska	9	23
Tjeckiska	13	18
Turkiska*	3	1
Tyska	249	311
Ungerska	5	7
Vietnamesiska	-	2
Totalt	1 042	1 309

*SvB redovisar 2 böcker av Mahmut Baksi som turkiska original. Då dessa först utgavs var det i Sverige, på svenskt förlag och därför har vi ej tagit med dem.

De stora skillnaderna i statistiken beror på att det är fler titlar som redovisas i sambindningslistorna än i SvB. I sambindningen finns t ex böcker utgivna på förlaget Kärnan och böcker med sidantal under 16 sidor medtagna.

Ungdomsböckerna har räknats med i vår statistik medan dessa förs till statistiken över vuxenlitteratur i SvB.

Dessutom har vi i vissa fall fått fram ett annat originalspråk än SvB, främst vid flerstegsöversättningar.

Litteraturförteckning

Børnebibliotekskatalog // / Bibliotekscentralen. - Ballerup, 1975-.

Index translationum // : répertoire international des traductions : international bibliography of translations / UNESCO. - Paris.

International research society for children's literature Symposium 3 Södertälje 1976 : children's books in translation : the situation and the problems / edited by Göte Klingberg... - Stockholm, 1978. - 173 s. - (Skrifter utgivna av Svenska Barnboksinstitutet ; 9)

Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur : Personen-, Länder- und Sachartikel zu Geschichte und Gegenwart der Kinder- und Jugendliteratur in drei Bänden / herausgegeben von Klaus Doderer. - Weinheim, cop. 1975-1979. - 3 d. : ill.

Something about the author : facts and pictures about contemporary authors and illustrators of books for young people / editor Anne Commire. - Detroit, Mich., cop. 1971-. - Ill.

Svensk bokförteckning // : årskatalog / redigerad av Bibliografiska Institutet vid Kungl. Biblioteket i Stockholm. - Stockholm, 1954-.

Tellgren, Christina: Utgivningen av barn- och ungdomslitteratur i Sverige 1966-1972. - Uppsala, 1975. - 63 s.

Twentieth-century children's writers / editor D L Kirkpatrick. - London, 1978. - 1 507 s.

SPECIALARBETE

Eklund, Maria: Översättningar : utländsk barn- och ungdomslitteratur översatt till svenska 1970-1979 / Maria Eklund, Anna-Karin Westerberg. - Borås, 1982. - 8 bl. - (Specialarbete / Högskolan i Borås. Institutionen bibliotekshögskolan, ISSN 0347-1128 ; 1982:50)

Vi har gjort en förteckning över översättningar till svenska av barn- och ungdomslitteratur under 1970-talet, sorterad efter originalspråk. I detta häfte beskrivs hur vi har lagt upp arbetet och praktiskt tillvägagångssätt. Vi tar också upp problem och svårigheter under arbetets gång. Dessutom finns statistik över antalet översättningar, språk för språk, dels enligt Svensk bokförteckning och dels vår egen statistik. Kortförteckningen finns att tillgå på Svenska Barnboksinstitutet.

åd

Eklund, Maria [1957-]
Översättningar : utländsk barn- och ungdomslitteratur översatt till svenska 1970-1979 / Maria Eklund, Anna-Karin Westerberg. - Borås, 1982. - 8 bl. - (Specialarbete / Högskolan i Borås. Institutionen bibliotekshögskolan, ISSN 0347-1128 ; 1982:50)

Aa.061
[Aa.016]

B:p t Westerberg, Anna-Karin [1957-]

BORÅS DIGITALA VETENSKAPLIGA ARKIV (DiVA)

Detta är ett inskannat och digitaliserat specialarbete från BHS (Bibliotekshögskolan) vid Högskolan i Borås. Specialarbeten skrevs som examensarbete på bibliotekarieutbildningen mellan åren 1974 och 1996.

Biblioteket vid Högskolan i Borås har utfört digitaliseringen och har använt de exemplar som funnits i bibliotekets samlingar i befintligt skick.

De digitaliserade specialarbetena är publicerade i Borås Digitala Vetenskapliga Arkiv (DiVA), som är högskolans system för digital publicering. <http://hb.diva-portal.org/>

Upphovsrätten tillhör författarna.

Publiceringsår i DiVA: 2016

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION